

Storied from the Gemara – The Rise and Fall of Reish Lakish

(1) תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף פד עמוד א

יומא חד הוה קא סחי רבי יוחנן בירדנא, חזייה ריש לקיש ושוור לירדנא אבתריה, אמר ליה: חילך לאורייתא! - אמר ליה: שופרך לנשי! - אמר ליה: אי הדרת בך - יהיבנא לך אחותי, דשפירא מינאי. קביל עליה. בעי למיהדר לאתווי מאניה - ולא מצי הדר. אקרייה ואתנייה, ושויה גברא רבא

(2) רש"י מסכת בבא מציעא דף פד עמוד א

חזייה ריש לקיש - שהיה לסטים.
שוור - קפץ.
אמר ליה - ר' יוחנן.
חילך לאורייתא - כמה כוחך יפה לסבול עול תורה.
שופרך - יופיך.
לנשי - ראוי לנשים.
ולא מצי - לקפוץ כבראשונה, דמשקבל עליו עול תורה תשש כוחו.

(3) תוספות מסכת בבא מציעא דף פד עמוד א

אי הדרת בך כו' - מכאן אמר ר"ת דר"ל מתחלה ידע הרבה אלא שפרק עול תורה ונעשה עם הארץ ועסק בלסטיות מדקאמר אי הדרת בך משמע להיות כבתחלה ולא תפרוק עול תורה מעליך וקאמר נמי מאי אהנית לי התם קרו לי רבי כלומר מעיקרא נמי הוה קרו לי רבי אלא ששכחתי ומה שפי' בקונט' ר' היינו רבו של לסטים אין נראה אף על גב דאשכחן במס' ע"ז (דף יז:) מ"ט קרו לך רבי רבן של טרסיים אני והיינו דאמר' בפ' כל כתבי (שבת דף קיט:) א"ל ר"ל לרבי יהודה נשיאה כך מקובלני מאבותי ואמר' לה מאבותיך כל עיר שאין בה תינוקות של בית רבן כו' משמע שקודם שלימדו רבי יוחנן למד מאחרים.
אי הדרת בך - לקמן מוכח דנסבה דקאמר אתיא אחתיה וקא בכיא קמיה ולא חש לשמא יאמרו בשביל זו חזר זה כדחייש לקמן (דף פה).

(4) תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף פה עמוד א

איקלע רבי לאתריה דרבי טרפון, אמר להו: יש לו בן לאותו צדיק שהיה מקפח את בניו? אמרו לו: בן אין לו, בן בת יש לו, וכל זונה שנשכרת בשנים שוכרתו בשמנה. אתיוהו לקמיה, אמר ליה: אי הדרת בך - יהיבנא לך ברתאי, הדר ביה. איכא דאמר': נסבה וגירשה, איכא דאמר': לא נסבה כלל, כדי שלא יאמרו בשביל זו חזר זה

(5) רש"י מסכת בבא מציעא דף פה עמוד א

שמקפח את בניו - שהיה רגיל לאמר אקפח את בני כשנשבע

(6) שיטה מקובצת מסכת בבא מציעא דף פד עמוד א

יהיבנא לך אחתאי. לקמן מוכח שנשאה ולא חש לומר לשמא יאמרו בשביל זו חזר זה ולפי מה שפירשתי שמתחלה היה אדם גדול נחא. הרא"ש

(7) בראשית פרק טז

(יא) וַיֹּאמֶר לָהּ מְלֵאךְ יְקֹנֶךָ הִנֵּה הָרָה וְיִלְדֶּתְךָ בֵּן וְקִרְאת שְׁמוֹ יִשְׁמָעֵאל כִּי־שָׁמַע יְקֹנֶךָ אֶל־עֲנֶךָ:
(יב) וְהוּא יִהְיֶה פָּרָא אֲדָם יָדוּ בְּלֹל יָד כָּל בֹּי וְעַל־פָּנָי כָּל־אֲחִיו יִשְׁכָּן

(8) רש"י בראשית פרשת לך לך פרק טז פסוק יב

(יב) פרא אדם - אוהב מדברות לצוד חיות, כמו שכתוב (כא כ - כא) ויהי רובה קשת וישב במדבר פארן:
ידו בכל - לסטים
ויד כל בו - הכל שונאין אותו ומתגרין בו
ועל פני כל אחיו ישכן - שיהיה זרעו גדול

9) תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף פד עמוד א

יומא חד הוּו מפלגי בי מדרשא: הסייף והסכין והפגיון והרומח ומגל יד ומגל קציר מאימתי מקבלין טומאה - משעת גמר מלאכתן, ומאימתי גמר מלאכתן? רבי יוחנן אומר: משיצרפם בכבשן, ריש לקיש אמר: משיצחצחון במים. - אמר ליה: לסטאה בלסטיותיה ידע! - אמר ליה: ומאי אהנת לי? התם רבי קרו לי, הכא רבי קרו לי. אמר ליה: אהנאי לך דאקרבינך תחת כנפי השכינה. חלש דעתיה דרבי יוחנן, חלש ריש לקיש. אתאי אחתיה קא בכיא, אמרה ליה: עשה בשביל בני! אמר לה: עזבה יתמיך אני אחיה. - עשה בשביל אלמנותי! - אמר לה: ואלמנותיך עלי תבטחו. נח נפשיה דרבי שמעון בן לקיש, והוה קא מצטער רבי יוחנן בתריה טובא. אמרו רבנן: מאן ליזיל ליתביה לדעתיה - ניזיל רבי אלעזר בן פדת, דמחדדין שמעתתיה. אזל יתיב קמיה, כל מילתא דהוה אמר רבי יוחנן אמר ליה: תניא דמסייעא לך. אמר: את כבר לקישא? בר לקישא, כי הוה אמינא מילתא - הוה מקשי לי עשרין וארבע קושייתא, ומפרקינא ליה עשרין וארבעה פרוקי, וממילא רווחא שמעתא. ואת אמרת תניא דמסייע לך, אטו לא ידענא דשפיר קאמינא? הוה קא אזיל וקרע מאניה, וקא בכי ואמר: היכא את בר לקישא, היכא את בר לקישא, והוה קא צוח עד דשף דעתיה [מיניה]. בעו רבנן רחמי עליה ונח נפשיה

10) רש"י מסכת בבא מציעא דף פד עמוד א

הסייף והסכין - משנה היא במסכת [כלים] (פרק יד, משנה ה).
+הפגיון - אשפ"י +פגיון, סכין ארוכה.
ומגל יד ומגל קציר - פלציל"א בלעז.
+משיצרפם - דקינ"ו בלעז +לצרף ברזל באש.
ליסטאה בליסטיותיה ידע - לפי שהיית לסטים אתה בקי באותן כלי אומנות ליסטיות.
רבי קרו לי - רבן של לסטים וראש להן היית.
אתאי אחתיה - דר' יוחנן, אשתו דריש לקיש.
וקא בכיא קמיה - דר' יוחנן להתפלל על בעלה.
עזבה יתומיך אני אחיה ואלמנותיך עלי תבטחו - פסוק הוא בירמיה.
מצטער - מתחרט על שהמיתו, שלא היה מוצא תלמיד ותיק כמותו.
דשף דעתיה - נעקרה ממנו דעתו, ונשתטה

11) מהרש"א חידושי אגדות מסכת בבא מציעא דף פד עמוד א

מאי אהנית לי התם רבי קרו כו'. נראה לפרש דר"ל ודאי לא היה כונתו כמו שהבין ממנו ר"י ולפי שא"ל ר"י ליסטים בליסטיות ידע דע"י שהיית ליסטים ראית שהצחצוח של הסייף הוא גמר מלאכתו כי החרבות ביד הליסטים הוא לייראם ולהפחיד הנגזלים שלא יעמדו נגדו כי צחצוח חרב הוא דבר המבהיל ומפחיד והשיב לו ר"ל דמאי אהניא לי בזה להודות על דברי שאני יודע בזה יותר ממך מטעם זה שהיית ליסטים ואינו כן כי כבר התם רבי קרו לי כו' כמו שפירשו התוס' ונזכרתי עתה שאז קודם שנעשיתי לסטים ג"כ למדתי כן שצחצוח הוא גמר מלאכתן ור"י הבין דבריו כפשטן כפרש"י וע"כ חרה לו כ"כ עליו וענשו וק"ל

12) מהרש"א חידושי אגדות מסכת בבא מציעא דף פד עמוד א

הוה קאזיל וקרע מאניה כו'. משום דהשתא ראה דמתוך אלו כ"ד קושיות ופירוקים הוה רווחא שמעתתא וה"ל כאלו למד ממנו וחייב לקרוע עליו דמה"ט אמרינן ס"פ אלו מציאות ת"ח שבבבל עומדין זה מפני זה כפרש"י שם וענין כ"ד קושין וכ"ד פירוקים אחדא מלתא דהשתא בההיא מלתא נתחדשו כ"ד קושין וכ"ד פירוקים שהן מ"ח פנים וה"ל עם המלתא גופא מ"ט פנים שיש לתורה כמ"ש וכמ"ט מונים תחפשנה וגו' וק"ל

13) רמב"ם הלכות תלמוד תורה פרק ה

הלכה יב

כשם שהתלמידים חייבין בכבוד הרב כך הרב צריך לכבד את תלמידיו ולקרבן, כך אמרו חכמים יהי כבוד תלמידך חביב עליך כשלך, וצריך אדם להזהר בתלמידיו ולאזהבם שהם הבנים המהנים לעולם הזה ולעולם הבא

הלכה יג

התלמידים מוסיפין חכמת הרב ומרחיבין לבו, אמרו חכמים הרבה חכמה למדתי מרבתי ויותר מחבירי ומתלמידי יותר מכולם, וכשם שעץ קטן מדליק את הגדול כך תלמיד קטן מחדד הרב עד שיוציא ממנו בשאלותיו חכמה מפוארה.